

Vergaderjaar 2006–2007

30 588

Vaststelling van een nieuwe regeling van het hoger onderwijs en het onderzoek (Wet op het hoger onderwijs en onderzoek)

Nr. 8

VERSLAG

Vastgesteld 3 oktober 2006

De vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap¹, belast met het voorbereidend onderzoek van dit wetsvoorstel, heeft de eer als volgt verslag uit te brengen. Onder het voorbehoud dat de hierin gestelde vragen en gemaakte opmerkingen voldoende zullen zijn beantwoord, acht de commissie de openbare behandeling van het wetsvoorstel genoegzaam voorbereid.

Inhoudsopgave	blz.
I. Algemeen	2
1. Inleiding	2
2. Hoger onderwijs en onderzoek in de kennissamenleving	4
2.1 Economische en maatschappelijke context van het wetsvoorstel	4
2.2 Andere manier van wetgeving	5
3. De student in positie	6
3.1 Transparante informatie over het hoger onderwijs	6
3.2 Rechten en plichten in de relatie tussen student en instelling	6
3.3 Zorgplicht voor medezeggenschap	6
3.4 Rechtsbescherming studenten	7
3.5 Rankingsysteem	7
4. Toegang tot het hoger onderwijs	8
5. Kwaliteit van het onderwijs	9
5.1 De professional de ruimte geven	9
5.2 Accreditatie	10
5.3 Afstemming onderwijs op de arbeidsmarkt	12
5.4 Examencommissie	12
5.5 Leven lang leren	13
5.6 Graadverlening	13
5.7 Joint degrees	13
5.8 Opleidingscommissie	14

¹ Samenstelling:

Leden: Van de Camp (CDA), Lambrechts (D66), Hamer (PvdA), Van Bommel (SP), Mosterd (CDA), Blok (VVD), Balemans (VVD), Slob (CU), Vergeer (SP), Herben (LPF), Tichelaar (PvdA), Joldersma (CDA), De Vries (CDA), Van Vroonhoven-Kok (CDA), Varela (LPF), Aasted Madsen-van Stiphout (CDA), Eski (CDA), Aptroot (VVD), voorzitter, Smeets (PvdA), ondervoorzitter, Eijssink (PvdA), Leerdam (PvdA), Van Miltenburg (VVD), Van Dam (PvdA), Visser (VVD), Azough (GL), Roefs (PvdA) en Jungbluth (GL).

Plv. leden: Ferrier (CDA), Bakker (D66), Bussemaker (PvdA), Vacature (SP), Brinkel (CDA), Griffith (VVD), Örgü (VVD), Van der Vlies (SGP), Kant (SP), Vacature (LPF), Dijkema (PvdA), Hessels (CDA), Sterk (CDA), Atsma (CDA), Hermans (LPF), Van Bochove (CDA), Van Hijum (CDA), Van Aartsen (VVD), Verbeet (PvdA), Arib (PvdA), Stuurman (PvdA), Szabó (VVD), Meijer (PvdA), Nijs (VVD), Halsema (GL), Kalsbeek (PvdA) en Vendrik (GL).

6.	Hoger onderwijsinstellingen	14
6.1	Het onderscheid tussen hogescholen en universiteiten	14
6.2	Openbare, bijzondere en theologische universiteiten	16
6.3	Samenwerking en fusie tussen bekostigde instellingen	16
7.	Goed bestuur, verantwoording en toezicht	16
8.	Onderzoek	17
9.	Effecten van het wetsvoorstel	19
9.1	Vermindering administratieve lasten	19
9.2	Minder regeldruk	19
10.	Proces en adviezen	20
II.	Artikelsgewijze toelichting	20

I. ALGEMEEN

1. Inleiding

De leden van de CDA-fractie hebben met gemengde gevoelens kennisgenomen van het voorstel voor een nieuwe Wet op het hoger onderwijs en onderzoek (WHOO). Enerzijds waarderen deze leden het dat de regering kritisch heeft gekeken naar de huidige wet en alle bestaande wetsartikelen heeft nagelopen op hun actuele houdbaarheid. Dat heeft er toe geleid dat het aantal wetsartikelen afneemt en dat meer wordt aangesloten bij de veranderende context van het hoger onderwijs en onderzoek. Anderzijds onderschrijven deze leden de opvatting van de Raad van State dat het wetsvoorstel een lange termijnvisie op het hoger onderwijs ontbeert.

De leden van de PvdA-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van het onderhavige wetsvoorstel. Zij menen dat een ondernemende opstelling en een naar buiten gerichte oriëntatie van universiteiten en hogescholen de beste garantie bieden dat instellingen adequaat reageren op nieuwe maatschappelijke ontwikkelingen. Hoger onderwijs moet studenten, wetenschappers en instellingen de ruimte bieden om te excelleren. Deze aspecten vormen voor deze leden de toetssteen bij de beoordeling van de nieuwe sturingsfilosofie die ten grondslag ligt aan de Wet op het hoger onderwijs en onderzoek. Het wetsvoorstel beoogt meer mogelijkheden te bieden voor samenwerking tussen universiteiten en hogescholen, maar handhaaft de binariteit. De leden van deze fractie waarderen het streven om betere samenwerking mogelijk te maken omdat dit de doorstroming van studenten kan bevorderen. Universiteiten en hogescholen krijgen immers zo meer ruimte om maatwerk te leveren en kunnen investeren in kwaliteit en verscheidenheid zodat er voor studenten iets te kiezen valt.

Nu het vaststaat dat de eigenlijke behandeling van dit wetsvoorstel pas zal plaatsvinden na de Kamerverkiezingen wensen de leden van deze fractie hun verdere inhoudelijke inbreng uit te stellen tot de Kamer de draad te zijner tijd weer oppakt.

De leden van de VVD-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van het voorstel. Zij hebben hier een aantal vragen en opmerkingen bij. Zij zijn zich zeer bewust van de maatschappelijke urgentie rondom onderwijs en onderzoek en wensen daarom het ingezette proces, waarin zowel de wetgeving als de leidende cultuur in en rond het hoger onderwijs veranderingen ondergaat, door te zetten. Vanuit dat perspectief kijken de

bovengenoemde leden naar het voorliggende wetsvoorstel. Wel plaatsen zij daarbij de kanttekening dat deze wet weliswaar een aanzet geeft, maar niet verstrekkend genoeg is om de gewenste doelen te bereiken. Zo missen deze leden het wettelijk kader om twee sleutelementen mogelijk te maken: de selectie aan de poort en differentiatie van collegegeld. Ook is in de wet geen ruimte voor het creëren van een «open bestel». De leden van deze fractie beschouwen voorliggend wetsvoorstel daarom als een stap in de goede richting. De wet in zijn huidige vorm zal echter onvoldoende in staat zijn het systeem grondig en duurzaam te moderniseren. Zij achten het wenselijk een stelsel te ontwerpen dat de tand des tijds kan doorstaan. Het voorliggende wetsvoorstel als geheel biedt, in combinatie met het nieuwe bekostigingsstelsel, een belangrijk kader voor verbetering van het hoger onderwijs. De voorgestelde governancestructuur verschaft, meer dan nu, ruimte en vertrouwen aan de instellingen. Hiermee kunnen deze naar eigen inzicht en ervaring vormgeven aan kwalitatief hoogstaand onderwijs en onderzoek. De invoering van zorgplichten helpt daarbij. Een wettelijk kader waarin het «wat» wordt vastgelegd is onontbeerlijk, het «hoe» laten deze leden graag over aan de experts binnen de instellingen.

De leden van de SP-fractie hebben kennisgenomen van het voorliggende wetsvoorstel. Zij hebben grote twijfels over de vraag of deze wet een verbetering is voor het hoger onderwijs. De kritiek van de Raad van State was vernietigend. Deze is vooral gericht op de algemene doelstellingen van de WHOO en de zorgplichten. De regering heeft wel gereageerd, maar er vrijwel niets mee gedaan. De leden van deze fractie stellen dat de WHOO eerder een verslechtering is dan een verbetering als het gaat om de rechtspositie van de studenten. Zij zijn van mening dat het wetsvoorstel onvoldoende mogelijkheden biedt om universiteiten een goede bijdrage te laten bieden aan de kennissamenleving. Het wetsvoorstel is zelfs een verslechtering, vanwege de kwalitatieve onvoldragenheid. De leden vinden het onbegrijpelijk dat de regering, net als bij de leerrechten, een wet wil invoeren die zo weinig draagvlak kent.

De leden van de D66-fractie hebben met veel interesse kennisgenomen van het voorliggende wetsvoorstel. Deze leden onderschrijven de doelstellingen van deze nieuwe wet: ruimte voor innovatie, minder bureaucratie, verbeteren van de positie van de student, deregulering en nieuwe verantwoording. De maatregelen die worden voorgesteld om deze doelen te realiseren worden door deze leden voor een aanzienlijk deel met instemming ontvangen, maar op een aantal onderdelen hebben zij hun bedenkingen bij de toereikendheid, geschiktheid of wenselijkheid van de voorstellen. Zij hebben met name vragen en bedenkingen bij de voorstellen over medezeggenschap en accreditatie en vragen of de positie van de professional in deze wet voldoende geborgd is.

De leden van de ChristenUnie-fractie hebben met weinig enthousiasme kennisgenomen van het wetsvoorstel. Zij hebben in de eerste plaats grote moeite met het feit dat het verstrekkende systeem van bekostiging via de inzet van leerrechten ingevoerd is door middel van een wijziging op de oude wet, terwijl bepaalde voorwaarden voor de invoering van de leerrechten zijn opgenomen in voorliggend wetsvoorstel. Inmiddels is duidelijk dat deze voorwaarden door middel van een spoedwijzigingsvoorstel op de oude wet, alsnog versneld zullen worden geregeld. Daarnaast worden in voorliggend wetsvoorstel zelf al weer nieuwe wetswijzigingen aangekondigd. De leden van deze fractie vragen de regering naar een eigen beoordeling van het verloop van het hele wetgevingstraject tot nu toe. De leden willen bij de behandeling van dit wetsvoorstel overigens ook verwijzen naar hun inbreng bij het debat over de invoering van de leerrechten en hun uiteindelijk stemgedrag ten aanzien van dat wetsvoorstel. De kritiek die genoemde leden hebben geuit op onder andere de invoering

van meer marktwerking in het hoger onderwijs, de veronderstelde mobiliteit van studenten en de noodzaak van een vaste bekostiging voor minder aantrekkelijke, maar maatschappelijk uiterst relevante opleidingen, geldt ook bij dit wetsvoorstel.

De leden van de SGP-fractie hebben kennisgenomen van het voorliggende wetsvoorstel. Zij stellen vast dat daarmee een integrale herziening en ook een ingrijpende wijziging van de wetgeving ten aanzien van het hoger onderwijs plaatsvindt. De bestaande wet is na vele tientallen wijzigingen in de afgelopen jaren duidelijk aan herziening toe. Vanuit dat perspectief steunen zij integrale vernieuwing van de wetgeving over het hoger onderwijs. Deze leden zijn anderzijds van mening dat het hoger onderwijsveld gezien de vele ontwikkelingen nog niet rijp is voor een inhoudelijk geheel vernieuwde wet. Zij zijn van mening dat een integrale vernieuwing van de wet ook een duurzaam karakter dient te hebben. Discussies als die over een open bestel, selectie en collegegelddifferentiatie bevinden zich evenwel nog in een verkennende fase. Deze en dergelijke punten dienen naar het inzicht van de aan het woord zijnde leden echter direct goed in de nieuwe wet geregeld te worden. Een meer voldragen en toekomstbestendige wet is gewenst, zoals overigens ook de Raad van State en de Onderwijsraad oordelen.

2. Hoger onderwijs en onderzoek in de kennissamenleving

2.1 Economische en maatschappelijke context van het wetsvoorstel

De leden van de CDA-fractie merken op dat over onderzoek zo weinig in het wetsvoorstel is opgenomen dat de vraag kan worden gesteld of er wel sprake is van een wetsvoorstel op het hoger onderwijs *en* onderzoek. De voorgestelde wijzigingen hebben het karakter van een tussentijdse bijstelling waarvan mag worden aangenomen dat deze over een aantal jaren zal zijn achterhaald. Zo geeft de regering aan toe te willen naar een systeem van instellingsaccreditatie, terwijl het wetsvoorstel uitgaat van de bestaande opleidingsaccreditatie. Ook vragen deze leden of voldoende ingespeeld wordt op nieuwe ontwikkelingen. Hoe verhoudt e-learning zich bijvoorbeeld tot het vestigingsplaatsprincipe in het beoordelen van de macrodoelmatigheid? Deze leden vragen wat de houdbaarheid is van het voorliggende wetsvoorstel en hoeveel jaren het mee zal gaan. Er worden ook wijzigingen voorgesteld waarvan de implicaties niet zijn te overzien. Daarbij denken de leden van deze fractie bijvoorbeeld aan het afschaffen van de opleidingscommissie, het toekennen van vele bevoegdheden aan het college van bestuur of aan de examencommissie en het verder vrij laten van de inrichting van de instelling waardoor medezeggenschapsorganen mogelijk verdwijnen. Waarom zijn de implicaties van deze wijzigingen niet in samenhang gezien in de memorie van toelichting, zo vragen deze leden. Kan de regering nog eens toelichten hoe deze wijzigingen in de taakverdeling logischerwijs samenhangen?

Bij de behandeling van de Wet financiering in het hoger onderwijs (Kamerstuk 30 387) hebben de leden van de PvdA-fractie erop aangedrongen dat de transparantie van studiekeuze-informatie, een sterke rechtspositie van de individuele student, een sterkere stem voor studenten in de medezeggenschapsraad en verbetering van bevoegdheden van een raad van toezicht voorwaarden vormen voor de inwerking-treding van deze wet. Nu beoogt de WHOO de studenten beter in positie te brengen, maar komt er tevoren een wijziging in de WHW teneinde te voorzien in de genoemde voorwaarden. Kan de regering toelichten welke veranderingen ten behoeve van de positie van de studenten op de WHOO zullen moeten wachten, zo vragen deze leden.

De leden van de VVD-fractie merken op dat enkele jaren geleden een analyse is gemaakt van de staat van het hoger onderwijs in Nederland. Deze analyse was opgesteld in het Hoger Onderwijs en Onderzoeksplan (Kamerstuk 29 410) en vormde de basis voor het debat met de Kamer. De Kamer sprak de wens uit om een stap verder te gaan, hetgeen tot uitdrukking kwam in de motie Tichelaar, Visser, Kraneveldt (Kamerstuk 29 410, nr. 4). De analyse van Kamer en regering was als volgt: het hoger onderwijs kampt met structurele en culturele problemen. Het systeem is zeer intern gericht en kent te weinig flexibiliteit. Daarnaast is er onvoldoende onderscheid in het onderwijsaanbod en vertonen de opleidingen aan universiteiten en hbo's weinig verschil. De verschillen die er zijn, zijn onvoldoende zichtbaar. Tot slot is het ambitieniveau te laag, studenten studeren slechts 20 uur per week en werken er 36. Er is dus onvoldoende diversiteit, excellentie, en flexibiliteit, en geen internationale topopleidingen. De toenmalige staatssecretaris Nijs heeft de handschoen opgepakt en is begonnen met de broodnodige hervorming van het hoger onderwijs en onderzoek. Haar opvolger, staatssecretaris Rutte, kwam met een aantal uitgewerkte voorstellen in wetgevingsnotities en heeft met succes de nieuwe Wet op de financiering in het hoger onderwijs (Kamerstuk 30 387) in de Kamer verdedigd. Deze verandering in de bekostiging van de instellingen is naar mening van deze leden een zeer belangrijke stap in een proces dat nog altijd voortduurt. Zij hechten dan ook zeer aan continuïteit in de behandeling van de wetgeving rond het hoger onderwijs, ook in de komende kabinetsperiode. De wet- en regelgeving met betrekking tot het hoger onderwijs moet daarom ook in de overgang naar een nieuwe kabinetsperiode met grote zorgvuldigheid worden behandeld en overgedragen.

2.2 Andere manier van wetgeving

Naar de mening van de leden van de SGP-fractie brengt de voorgestelde besturingsfilosofie de posities van overheid, instellingen, studenten en maatschappelijke omgeving op hoofdlijnen helder in beeld. De overheid heeft een verantwoordelijkheid voor het bestel, terwijl de instellingen relatief autonoom zijn. Wel worden de instellingen zorgplichten opgelegd en worden studenten en maatschappelijke instanties in positie gebracht door de verplichting tot horizontale verantwoording vanuit de instellingen. In het voorliggende wetsvoorstel ontbreekt het naar de indruk van deze leden echter aan een concrete duiding van deze besturingsfilosofie. Tal van betrokken organisaties geven aan dat het voor hen niet duidelijk is wat de beoogde zorgplichten feitelijk omvatten, hoe daar vorm aan moet worden gegeven en hoe de zorgplichten vervolgens gehandhaafd gaan worden. Zij vragen daarom een nadere verduidelijking, juist ook vanuit het perspectief van concrete praktische situaties. Gaat het bij zorgplichten vooral om inspanningsverplichtingen, waarbij de instellingen een grote mate van autonomie hebben, of worden helder omschreven en daarmee ook afdwingbare plichten beoogd, zo vragen deze leden. Zij vragen de regering bij de beantwoording van deze vragen ook de aspecten handhaafbaarheid en rechtszekerheid te betrekken. Is het risico niet aanwezig dat met de introductie van zorgplichten de realisering daarvan feitelijk op de schouders van de betrokken belanghebbenden wordt gelegd? Deze leden vragen de regering hoe zij denkt over de suggestie van de Onderwijsraad (Kamerstuk 30 300 VIII, nr. 222) om te werken met algemene en meer specifieke zorgplichten. Vooralsnog lijkt het introduceren van zorgplichten zoals dat in het voorliggende wetsvoorstel gebeurt deze leden een risicovol experiment. Welke mogelijkheden zijn er om daarmee eerst op meer beperkte schaal te experimenteren, zo vragen deze leden. Zij vragen in aanvulling op het voorgaande op welke manier de regering haar stelselverantwoordelijkheid denkt te kunnen waarmaken. Welke informatievoorziening dient daarvoor in stand te blijven vanuit de instel-

lingen in de richting van de overheid? In hoeverre is daarvoor in het voorliggende wetsvoorstel voorzien, zo vragen de bovengenoemde leden.

3. De student in positie

3.1 Transparante informatie over het hoger onderwijs

De leden van de VVD-fractie lezen in het wetsvoorstel dat de verplichting tot leveren transparante informatie over de verschillen tussen opleidingen en instellingen is opgenomen. Zij beschouwen deze verplichting als een essentieel onderdeel in het systeem. Studenten en aankomend studenten moeten ten alle tijden precies kunnen nagaan hoe de opleidingen in elkaar steken. Op dit onderdeel missen deze leden echter een aantal zaken. Niet alleen zouden de instellingen voor hoger onderwijs verplicht moeten zijn inzage te geven in alle aspecten van de opleidingen, ook scholen in het voortgezet onderwijs zouden een minder vrijblijvende taak op het gebied van loopbaanoriëntatie en -begeleiding moeten krijgen. Aankomend studenten moeten het nu vaak doen met een open dag van de instelling en een folder van de decaan. Nu worden de discussies gevoerd met de huidige generatie studenten, maar zij zullen niet worden geconfronteerd met de gevolgen van de wetgeving. De gewenste keuzevrijheid zal ten goede komen aan een nieuwe generatie studenten. Is de regering bereid een plan van aanpak te maken waarmee het gemoderniseerde onderwijsaanbod en de gevolgen van de nieuwe wetgeving (collegegeld-differentiatie, selectie aan de poort, etc) tijdig gecommuniceerd worden met de scholieren in het middelbaar onderwijs, zo vragen de leden van deze fractie.

3.2 Rechten en plichten in de relatie tussen student en instelling

De leden van de SGP-fractie vragen expliciete aandacht voor studenten met een functiebeperking, dan wel studenten die door ziekte of andere bijzondere omstandigheden hinder ondervinden bij hun studie. Deze studenten dienen naar hun mening te kunnen rekenen op adequate faciliteiten en zo nodig ook compensatie. Met betrekking tot een punt als dit kan niet worden volstaan met de formulering van een algemene en daarmee tamelijk vrijblijvende zorgplicht. Dat geldt te meer omdat de betreffende doelgroep zich ten opzichte van de instelling niet echt sterk kan maken. De leden vragen hierop een reactie van de regering.

3.3 Zorgplicht voor medezeggenschap

De leden van de VVD-fractie merken op dat medezeggenschap een zorgplicht is. De keuze voor gedeelde of ongedeelde medezeggenschap wordt aan de instelling overgelaten. De leden stemmen daarmee in. Medezeggenschap is bij uitstek een zaak voor de betrokkenen zelf, met dien verstande dat de nodige bescherming is gewaarborgd. Het advies- en instemmingsrecht wordt op een aantal punten wettelijk vastgelegd, waarbij de huidige WHW wordt gevolgd. De leden zien vooralsnog geen reden daar in de WHOO van af te wijken.

De leden van de D66-fractie vinden dat de voorliggende wet in een overheid voorziet die zich minder dan nu als dirigent van het hoger onderwijs en onderzoek opstelt. Daardoor krijgen onderwijsinstellingen meer ruimte en vrijheid. Maar meer vrijheid brengt ook meer verantwoordelijkheid met zich mee, met name naar de meest direct betrokkenen. Medezeggenschap is daarbij een onmisbaar instrument. Deze leden zijn van mening dat in de voorgestelde WHOO nog niet voldoende inhoud wordt gegeven aan de medezeggenschap. Zo zijn de leden van deze fractie van mening dat de centrale medezeggenschapsraad (MR) instemmingsrecht moet krijgen op

wijzigingen in de statuten van de instelling, in elk geval ten aanzien van de doelstelling, identiteit en grondslag. Ook bij fusies of splitsingen moet de MR instemmingsrecht hebben. Voor dergelijke ingrijpende wijzigingen volstaat een adviesrecht voor direct betrokkenen niet. Voorts willen deze leden graag bevestigd krijgen dat adviesrechten instemmingsrechten nooit opzij kunnen schuiven. Ook willen zij graag een reactie op de stelling dat de keuze voor gedeelde of ongedeelde medezeggenschap in de praktijk bij het bevoegd gezag zal liggen. Deelt de regering de mening van deze leden dat de partijen voor wie de medezeggenschap bedoeld is een doorslaggevende stem moeten hebben in deze kwestie? Deze leden willen graag een toelichting op de keuze om het artikel uit de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (WHW, Kamerstuk 27 848) dat regelt dat het medezeggenschapsreglement met tweederde meerderheid vastgesteld dient te worden, niet in de WHOO terugkeert. Voorts willen deze leden graag horen op welke wijze in de wet geborgd is dat ten aanzien van het adviesrecht de MR tijdig geïnformeerd wordt, dat zij de gelegenheid heeft tot overleg alvorens een besluit wordt genomen en dat zij schriftelijk in kennis wordt gesteld over manier waarop aan het uitgebrachte advies gevolg wordt gegeven? Welke middelen heeft de MR indien aan deze voorwaarden niet is voldaan, zo vragen zij. De leden van deze fractie stellen vast dat een aantal organisaties uit het onderwijsveld, waaronder het Interstedelijk studentenoverleg (ISO)¹, de Landelijke studentenvakbond (LSVb)² en de Algemene Onderwijsbond (AOB)³, de vragen en zorgen ten aanzien van medezeggenschap deelt. De leden vragen de regering een reactie op de bezwaren die door deze organisaties geuit worden aangaande medezeggenschap.

3.4 Rechtsbescherming studenten

De leden van de VVD-fractie constateren dat een laagdrempelige klachten- en geschillenprocedure binnen de instelling, met dit voorstel, verplicht wordt. Daarna is beroep mogelijk bij één gespecialiseerde rechterlijke instantie: het college van beroep voor het hoger onderwijs. Volgens deze leden verdient het aanbeveling te bezien of het systeem zoals dat in de gezondheidszorg wordt gehanteerd, ook voordeel kan bieden in het hoger onderwijs. In de gezondheidszorg is het klachtrecht geregeld in de Wet klachtrecht cliënten zorgsector (Kamerstuk 23 040). Iedere instelling heeft een eigen klachtencommissie. Daarnaast is er een onafhankelijk bureau, dat patiënten en andere belanghebbenden adviseert over de manier waarop zij hun klacht kunnen indienen. Ook bestaat de mogelijkheid anoniem onvrede te melden. Patiëntenplatforms kunnen op die wijze knelpunten in de zorg signaleren. Tot slot is er nog het tuchtcollege, waar patiënten uitsluitend klachten kunnen indienen over uitvoerders van beroepen waarbij voorbehouden handelingen verricht mogen worden. Knelpunten komen dankzij dit systeem eerder aan het licht. Deze leden ontvangen graag een reactie hierop van de regering.

3.5 Rankingsysteem

De leden van de VVD-fractie concluderen dat de nieuwe wet het moderne aanbod van onderwijs en onderzoek moet organiseren. Daarnaast moet het aanbod door de «afnemers» kunnen worden beoordeeld. Op dit moment ontbreekt een systeem van ranking, dat het onderwijsstelsel zou complementeren. Ranking kan echter niet succesvol door de overheid worden geïmplementeerd. Hiervoor dienen studenten en het bedrijfsleven ingeschakeld te worden; zij zijn de afnemers. Wel kan de overheid de totstandkoming van een rankingsysteem stimuleren. Deze leden vragen of die taak niet beter kan komen te liggen bij het ministerie van Binnenlandse Zaken, waar kennis en kunde van de overheid als werkgever is samengebracht en dat dus dicht bij de afnemers staat, dan het minis-

¹ Brief van ISO, gericht aan de Kamer, d.d. 14 september 2006 (OCW0600752).

² Brief van LSVb, gericht aan de Kamer.

³ Brief van AOB, gericht aan de Kamer, d.d. 18 september 2006 (OCW0600764).

terie van OCW, waar de overheid dicht bij de aanbiedende partijen, de onderwijsinstellingen, staat.

4. Toegang tot het hoger onderwijs

De leden van de CDA-fractie vinden het terecht dat het wetsvoorstel niet vooruit loopt op de experimenten met selectie aan de poort en collegegelddifferentiatie. Niettemin spreekt de memorie van toelichting zich wel zeer positief uit over selectie aan de poort. Deze leden vragen waarop dit is gebaseerd? Zij wijzen erop dat de opleiding rechten in Leiden juist is gestopt met het selecteren aan de poort omdat voor aanvang niet kon worden voorspeld welke studenten beter zouden presteren. Deze leden voelen meer voor mechanismen voor selectie na de poort zoals die kunnen worden gerealiseerd via het benutten van het bindend studieadvies ook tijdens het eerste jaar. Deze leden horen graag hoe het bindend studieadvies wordt gebruikt voor bijvoorbeeld het honoursprogramma. Het kan toch niet zo zijn dat een student tegen zijn zin wordt verplicht het honoursprogramma te volgen, zo vragen de aan het woord zijnde leden. Zij delen de opvatting van de regering dat studenten niet automatisch via een propedeuse hbo moeten kunnen doorstromen naar een wetenschappelijke bacheloropleiding en datzelfde geldt voor studenten mbo die een niet-verwante hbo-opleiding willen gaan doen. Graag horen deze leden van de regering of deze beperking van de doorstroom is te onderbouwen op basis van de studieresultaten. Deze leden begrijpen dat het algemeen studieadvies kan worden geschrapt, maar vinden dat de functie van studieadvies en studiebegeleiding wel in de wet moet worden gewaarborgd. Waar is dat in de wet te vinden, zo vragen zij. Deze leden vinden het terecht dat de inschrijving van een student die ongeschikt is voor het beroep waarvoor de opleiding hem of haar opleidt, in bijzondere gevallen en op objectieve gronden kan worden beëindigd. Graag horen deze leden hoe de regering denkt over het voorstel van de KNMG¹ om een geneeskundestudent die om deze reden is verwijderd ook geen herkansing te geven op een andere Nederlandse medische faculteit. Deze leden vinden het terecht dat studenten die regels op de terreinen of in de gebouwen overtreden, mogen worden geschorst of zelfs definitief mogen worden verwijderd. Het is deze leden niet duidelijk of hoger onderwijsinstellingen ook de mogelijkheid krijgen om studenten die wangedrag of wanprestaties vertonen van de opleiding of instelling te verwijderen. Zij kunnen zich voorstellen dat er zich uitzonderlijke situaties voordoen waar docenten of de rechtsorde ernstig worden bedreigd en waarbij het wenselijk is een student te schorsen en zondig van de opleiding te verwijderen. Graag horen zij van de regering of dat tot de mogelijkheden behoort.

Naar mening van de leden van de VVD-fractie kan keuzevrijheid alleen tot uiting komen in een omgeving waarin binnen het aanbod onderscheid bestaat. Het onderwijsaanbod dient daarom divers te zijn, om recht te doen aan de verschillen in talent, ambitie en wensen van zowel studenten als docenten. Om zo'n systeem optimaal te laten functioneren, is selectie (of: «matching») van studenten nodig. Dat is nu de ontbrekende schakel in het geheel. Datzelfde geldt voor de mogelijkheid te differentiëren met het collegegeld. Instellingen kunnen onmogelijk extra's bieden, zoals bijzondere gastdocenten uit het buitenland colleges te laten verzorgen, zonder daarvoor een hoger collegegeld in rekening te kunnen brengen. Vasthouden aan een uniform wettelijk vastgesteld collegegeld voor iedere student, voor iedere opleiding, is dodelijk voor de ontwikkeling van onderwijsaanbod waarin echte keuzes mogelijk worden. Uit dit wetsvoorstel volgt de verplichting voor instellingen tot het vastleggen van rechten en plichten voor zowel de instelling zelf als voor de student. Studenten mogen in bepaalde situaties permanent verwijderd worden van de instel-

¹ Koninklijke Nederlandsche Maatschappij tot Bevordering der Geneeskunst (KNMG) d.d. 19 september 2006 (OCW0600771).

ling. Ook blijft de mogelijkheid voor instellingen bestaan om studenten bindend te verwijzen bij onvoldoende prestaties. Deze leden beschouwen dit als een belangrijke voorwaarde voor instellingen om aan de hoge verwachtingen tegemoet te komen. Ambitie verhoudt zich slecht tot vrijblijvendheid. Hoge aspiraties vertalen zich naar strenge voorwaarden. Instellingen en studenten moeten wel tevoren precies weten wat de verwachtingen en de afspraken zijn. Een student moet weten waar hij aan begint en wat hij mag verwachten, daar ligt een belangrijke taak voor de instelling. Vervolgens moet de instelling ervan uit kunnen gaan dat er een overeenkomst is met de student, waar deze aan gehouden kan worden. De VSNU¹ geeft aan dat dit onvoldoende geborgd is. Kan de regering aantonen dat de WHOO dit wel voldoende borgt?

5. Kwaliteit van het onderwijs

5.1 De professional de ruimte geven

De leden van de CDA-fractie vragen of het wetsvoorstel uiteindelijk wel doet wat het beoogt. Zij zien een duidelijk verschil in de doelstellingen verwoord in de memorie van toelichting en de daadwerkelijke inhoud van de wetsartikelen. Zo zien deze leden niet in hoe dit wetsvoorstel nu daadwerkelijk de positie van de professional versterkt. De leden verwachten juist dat de positie van de professional verzwakt, doordat een aantal taken bij het college van bestuur en de examencommissie worden neergelegd en medezeggenschapsraden verdwijnen.

Goed onderwijs is afhankelijk van goede docenten en de mogelijkheid die deze docenten hebben hun beroep te beoefenen. Hoewel de memorie van toelichting dat beaamt, is daar in het wetsvoorstel niets van terug te vinden. De leden van deze fractie vrezen dat door dit wetsvoorstel de rol van de docent en onderzoekers verder wordt ondermijnd. Veel verantwoordelijkheden die momenteel bij de groep van professionals berusten, worden in het wetsvoorstel neergelegd bij het college van bestuur. De leden van deze fractie verwachten dat dit binnen de instelling leidt tot centralisatie. Het college van bestuur stuurt steeds meer top-down op de inhoud van onderwijs en onderzoek en initiatieven van onderop van professionals en het academisch leiderschap raken ondergesneeuwd. Dat tast de beroepseer en beroepstrots aan. Deze leden betwijfelen ten eerste dat het wetsvoorstel bevordert dat «meer beleidsvrijheid voor het college van bestuur zal leiden tot meer vrijheid voor de professional in het onderwijs en onderzoek» (MvT, p. 6). Hoe wordt gewaarborgd dat er checks and balances blijven en de academische vrijheid van de professionals geen geweld wordt aangedaan, zo vragen zij. Overigens vragen deze leden waarom voor het hoger beroepsonderwijs ook van academische vrijheid van de professionals wordt gesproken. Gaat het hier niet om de professionele vrijheid? Deze leden vragen waarom in het wetsvoorstel niets wordt geregeld over de bekwaamheden van het personeel. Studenten klagen regelmatig over het Engels en het didactisch vermogen van de docenten. Scholing van docenten past in de lerende cultuur die de regering met dit wetsvoorstel voorstaat. Het had juist in de rede gelegen om het beroep van docent en onderzoeker in dit wetsvoorstel meer handen en voeten te geven, bijvoorbeeld door een professioneel statuut of het omschrijven van bekwaamheden van docenten. Waarom is hier niet voor gekozen? Het verbaast deze leden dat naast de positie van hoogleraren bij de universiteit alleen de positie van lectoren op hogescholen wordt geregeld. Had het niet meer voor de hand gelegen om voor hogescholen juist de positie van de hogeschooldocent vast te leggen, zo vragen de hierboven genoemde leden.

---

¹ Brief van de Vereniging van samenwerkende Nederlandse universiteiten, d.d. 15 september 2006 (OCW0600754).

De leden van de D66-fractie merken op dat de WHOO het belang erkent van het vergroten van de ruimte voor de professional. Toch leven bij de

leden een aantal vragen over de invulling hiervan. Zij willen graag een reactie op een bevinding van de Onderwijsraad (Kamerstuk 30 300 VIII, nr. 222). De Raad concludeert dat met het verdwijnen van de opleidingscommissies en faculteiten de waarborgen voor de autonomie van de professional en de opleiding geschrapt worden. In hoeverre deelt de regering deze conclusie? Op welke wijze waarborgt hij de autonomie van de professional, zo vragen deze leden. Voorts willen zij graag weten op welke wijze de WHOO bevordert dat docenten carrière kunnen maken in het hoger onderwijs, zonder gedwongen te worden het management in te gaan. Welke gevolgen worden voor functiewaardering en salarissen door de regering verwacht? Op welke wijze bevordert de WHOO de aantrekkelijkheid van het docentschap, zo vragen deze leden.

Daarnaast vragen de leden om een reactie op de kritiek van VNO-NCW en MBK-Nederland¹ dat de universitaire lerarenopleiding alleen gevolgd kan worden ná een WO-masteropleiding. Is dit juist? Zo ja, waarom heeft de regering hiervoor gekozen? Welke mogelijkheden ziet hij om de toegankelijkheid van de lerarenopleiding te vergroten, zo vragen deze leden.

De leden van de ChristenUnie-fractie hebben grote aarzelingen bij het centraliseren van de organisatiestructuur van de instellingen. Erkent de regering dat daarmee de afhankelijkheid- en vertrouwensrelatie tussen docent en student hiermee, tezamen met de mogelijkheid tot het flexibel inzetten van leerrechten wordt doorkruist? Graag ontvangen zij een reactie van de regering op dit punt.

5.2 Accreditatie

Volgens de leden van de CDA-fractie is voor de kwaliteit van het onderwijs de opleiding het centrale aangrijpingspunt. In de opleiding komen studenten en docenten samen en geven de kwaliteit van het hoger onderwijs vorm. Het aangrijpingspunt van de opleiding komt tot uitdrukking in de accreditatie of kwaliteitsbeoordeling van de opleiding, de opleidingscommissie, en de beschrijving van de inhoud van het curriculum in de Onderwijs en Examenregeling (OER). Deze leden waarderen het dat de regering op verzoek van deze leden is teruggekomen op haar eerdere voornemen om uit te gaan van domeinen en weer de opleiding als aangrijpingspunt voor sturing neemt. Het is voor deze leden echter niet duidelijk waarom de regering af wil van accreditatie van de opleiding ten gunste van accreditatie van de instelling. Volgens hen blijft beoordeling van de kwaliteit van de opleiding zeer relevant. De instelling kan een prima systeem van kwaliteitszorg hebben, maar nog steeds kan de inhoudelijke kwaliteit van de ene opleiding onder de maat zijn of slechter zijn dan de inhoudelijke kwaliteit van de andere opleiding. De leden van deze fractie vinden dat bij enkel instellingsaccreditatie de inhoudelijke kwaliteit van de opleiding naar de achtergrond verdwijnt. Overigens blijft bij de macrodoelmatigheid de opleiding wel het aangrijpingspunt. Hoe is dat met elkaar te rijmen? Zij ondersteunen het voorstel om eerst de macrodoelmatigheidstoets op de opleiding toe te passen voordat accreditatie wordt aangevraagd. Deze leden vragen hoe de doelmatigheidstoets op een opleiding kan worden uitgevoerd wanneer er alleen nog met instellingsaccreditatie wordt gewerkt. Ook willen deze leden meer duidelijkheid over wat nu eigenlijk een nieuwe opleiding is. Hoeveel verschil moet er bestaan tussen de nieuwe en bestaande opleidingen zijn om een toets nieuwe opleiding aan te vragen, zo vragen zij. In hoeverre hebben instellingen de ruimte om hun opleidingsaanbod aan te passen? Ook vragen deze leden of in de toekomst nog zal worden gewerkt met het Croho-register in de huidige vorm. Met name de naam van de opleiding blijft nogal eens aan verandering onderhevig. Zo blijken instellingen intern een andere naam van de opleiding te hanteren dan de naam waaronder die opleiding in het Croho staat genoteerd om op deze manier meer

¹ Brief van VNO NCW en MKB Nederland, d.d. 14 september 2006 (OCW0600751).

studenten te trekken. Hoe wil de regering daar in de toekomst mee omgaan, zo vragen zij. De leden van deze fractie missen in de memorie van toelichting een inhoudelijke argumentatie voor het vervangen van accreditatie van opleidingen door instellingsaccreditering. Ook vragen zij in hoeverre bij de keuze voor instellingsaccreditering rekening is gehouden met het onderzoek van de inspectie naar accreditatie. Zij vinden dat door de invoering van de accreditatie, waarbij het accent is komen te liggen op de basiskwaliteit, het verbeteren van kwaliteit van opleidingen naar de achtergrond is verdwenen. Het voordeel van het vroegere visitatiestelsel was dat het, net zoals de huidige onderzoeksvisitaties, uitdaagt tot excellentie en verbeteren. Hecht de regering evenals de leden van deze fractie aan deze verbeterfunctie en het bevorderen van excellentie via onderwijsvisitaties en hoe wil zij dat stimuleren? Deze leden delen de opvatting van de Raad van State dat zowel via de accreditatie als via de zorgplicht de kwaliteit van het onderwijs wordt geregeld. Zij vragen of hier geen sprake is van twee naast elkaar bestaande en overlappende structuren? Waarom wordt er niet gekozen voor alleen de accreditatie of alleen de zorgplicht, zo vragen deze leden. Ook willen deze leden graag een reactie op de dubbele rol die de Nederlands Vlaams Accreditatie Organisatie (NVAO) volgens de Onderwijsraad heeft als regelgever en uitvoerder. Deze leden zien in het wetsvoorstel niets terug over de bijzondere kwaliteitskenmerken waarmee instellingen zich kunnen laten accreditieren bij de NVAO. Zij achten het werken met deze bijzondere kwaliteitskenmerken van belang voor het bevorderen van excellentie. Bovendien vragen zij of het gaat om bijzondere kwaliteitskenmerken op instellingsniveau of opleidingsniveau.

De leden van de VVD-fractie merken op dat de kwaliteit van de docenten een zwaarder wegend criterium bij de accreditatie wordt. Hiervoor moet de instelling minimaal een voldoende scoren om voor accreditatie in aanmerking te komen. Deze leden zijn van mening dat goede docenten de basis vormen van goed onderwijs. Zij vinden deze aanscherping dan ook een terechte verzwaring van de accreditatie-eis. Kan de regering aangeven wat er gebeurt met de onderwijsbeoordelingen die kort geleden zijn geïntroduceerd? Daarnaast worden in het accreditatieproces de criteria toegespitst op output in plaats van op proces en procedure. Deze leden signaleren een mogelijk risico op een herintroductie van het probleem dat tot op heden ontstond door outputfinanciering in de vorm van diploma-bekostiging. Is de regering met deze leden van mening dat het risico denkbaar is dat het aantal diploma's leidend zal zijn voor de accreditatie, zoals dat in het oude financieringsstelsel het geval was voor de bekostiging? Als bekend zijn de bovengenoemde leden voorstander van het sturen op resultaten. De vraag is echter wel welke resultaten precies leidend moeten zijn. Voor hen betekent resultaat altijd meer dan een diploma alleen. Denk aan kansen op de arbeidsmarkt of in het internationale onderzoek, aan startsalarissen, aan peer reviewing, aan de kwaliteit van de docenten en medestudenten etc. Graag ontvangen de leden van deze fractie hierop een reactie van de regering. Volgens de regering is na inwerkingtreding van dit wetsvoorstel minder accreditaties nodig door vergroten van opleidingen. Ook komt er een verruiming van de herstelmogelijkheden voor instellingen die niet door de accreditatie heenkomen. De consequenties daarvan zijn echter nog niet goed te overzien. Deze leden verzen voor verlies van kwaliteit. Kan de regering aangeven hoe dat voorkomen wordt?

Het wetsvoorstel draait de volgorde van de kwaliteitstoets en de macrodoelmatigheidstoets om, aangezien de eerste de meeste last oplevert. Zij danken de regering dat zij hiermee voldoet aan herhaald verzoek van de leden van deze fractie, maar vragen of de macrodoelmatigheidstoets in het nieuwe stelsel nog nodig is. Deze toets hoort bij een systeem van aanbodsturing, terwijl de filosofie achter het nieuwe stelsel meer is geënt

op vraagsturing. Wat is de toegevoegde waarde nog van de macrodoelmatigheidstoets als het systeem goed loopt, zo vragen zij. Graag vernemen deze leden hoe de regering de macrodoelmatigheidstoets beoordeeld in het licht van de nieuwe wetgeving. De regering stelt voor de accreditatiesystematiek in 2009 aan te passen. Daarna is eventueel instellingsaccreditatie mogelijk. Ook daarvoor geldt dat de consequenties op dit moment niet te overzien zijn. Vóór instellingsaccreditatie een optie wordt, is nog een traject te gaan. De leden van deze fractie zijn dan ook terughoudend met betrekking tot een eventuele instellingsaccreditatie.

De leden van de D66-fractie hebben grote bedenkingen bij het idee van instellingsaccreditatie. Zij betwijfelen of het mogelijk is op instellingsniveau de kwaliteit van individuele opleidingen vast te stellen. Bovendien vertoont het huidige systeem van opleidingsaccreditatie nog een aantal tekortkomingen, zoals recentelijk weer gebleken is. Deze leden zien liever dat de regering zijn inspanningen richt op het verbeteren van opleidingsaccreditatie. De leden verkrijgen hier graag een reactie op.

5.3 Afstemming onderwijs op de arbeidsmarkt

De leden van de VVD-fractie merken op dat het wetsvoorstel de samenwerking faciliteert met het bedrijfsleven (onderzoek en innovatie) en de uitvoering van praktijkgericht onderzoek bij hbo. Kan de regering aangeven welke elementen van het wetsvoorstel direct bijdragen aan een betere samenwerking tussen kennisinstellingen en bedrijfsleven, zo vragen deze leden. In het voorstel wordt wettelijk vastgelegd dat instellingen overleg voeren met de arbeidsmarkt. Hiertoe is een convenant tussen VNO/NCW, MKB/NL, VSNU en de HBO-raad afgesloten. De leden van deze fractie beschouwen de samenwerking tussen kennisinstellingen en bedrijfsleven als essentieel voor de kwaliteit van het hoger onderwijs en voor innovatie. Het wettelijk vastleggen van overleg helpt daar, naar mening van deze leden, echter niet bij. Zij vrezen voor een nieuw vergadercircuit, waarin beroepsvergaderars papieren samenwerkingsconstructies opstellen. Echte samenwerkingsverbanden ontstaan door nauwe betrokkenheid tussen individuele bedrijven en instellingen zelf. Deze leden zien dan ook niet direct de noodzaak het overleg wettelijk verplicht te stellen en vrezen zelfs dat hiermee het verantwoordelijkheidsgevoel binnen de instellingen zelf om contact met bedrijven te onderhouden verdwijnt. Graag ontvangen zij hierop een reactie van de regering.

5.4 Examencommissie

De leden van de CDA-fractie delen de opvatting dat de positie van de examencommissie mag worden versterkt en dat deze onafhankelijk moet zijn. Een examencommissie is gelukkig opleidingsgebonden en bestaat uit opleidingsinhoudelijke deskundigen. Deze leden vinden het terecht dat de examencommissie verantwoordelijk is voor de procedures van erkenning van verworven competenties (evc) in het verlengde van de vrijstellingen die zij momenteel al verlenen. Niettemin is het wenselijk dat de beoordeling van evc's en andere vrijstellingen zoveel mogelijk per opleidingsgebied landelijk worden afgestemd. Hoe denkt de regering deze afstemming van de grond te krijgen? De examencommissie krijgt ook de taak richtlijnen voor tentamens en beoordelingsnormen vast te stellen. Kan de regering nog eens uitleggen wat hiermee wordt bedoeld? Wordt de vrijheid van de docent in de examinering niet te sterk ingeperkt en hoe verhoudt zich dat tot het versterken van de positie van de professional, zo vragen deze leden. Zij hebben de indruk dat er bestuurlijke taken op het bord van de examencommissie worden gelegd die niet passen bij de huidige positie van de examencommissie. Graag willen deze leden een nadere toelichting op de samenhang in het pakket van taken dat bij de

examencommissie wordt neergelegd. Ook willen deze leden graag weten wat het verschil is tussen examens, examens en tussentijdse toets.

5.5 Leven lang leren

Het wetsvoorstel opent de mogelijkheid voor associate degrees. De leden van de VVD-fractie hebben zich altijd uitgesproken vóór de invulling van het hiaat tussen bijscholingscursus van werknemers en volledige hbo-opleiding. Dit staat vooral in het teken van het «leven lang leren». De arbeidsmarkt heeft behoefte aan een tweejarige hbo-opleiding om de werknemers perspectief te bieden. Mbo-ers die al een tijd aan het werk zijn, kunnen vooruit komen met de associate degrees. Voor deze groepen is de associate degree bedoeld. Niet duidelijk is hoe de associate degree precies wordt ingebed in het systeem. Staat de deze ook open voor studenten die aan hun eerste opleiding beginnen? Zo ja, wat betekent dit precies voor hun saldo aan recht op bekostiging, mochten deze studenten aan een tweede, volledige studie willen beginnen, zo vragen deze leden. Is de regering van mening dat de associate degree bedoeld is voor een specifieke groep? Zo ja, betekent dit dat er voorwaarden verbonden worden aan de inschrijving, zo vragen deze leden.

5.6 Graadverlening

De leden van de CDA-fractie hebben met enige verwondering kennisgenomen van het voorstel tot de titulatuur voor hbo-opleidingen en wetenschappelijke opleidingen. De regering geeft aan de motie Joldersma c.s. (Kamerstuk 28 925, nr. 29) te willen uitvoeren en verschillen tussen hbo-opleidingen en wetenschappelijke opleidingen in de titulatuur tot uitdrukking te laten komen. Tegelijkertijd regelt het wetsvoorstel nu juist dat zowel hbo-opleidingen als wetenschappelijke opleidingen dezelfde titulatuur krijgen, namelijk bachelor/master of arts of bachelor/master of science in bepaalde gebieden. De regering neemt daarmee wel inhoudelijk afstand van de redenering in het rapport Abrahamsen, getiteld «Bridging the gap between theory and practice» (Kamerstuk 29 281, nr. 3), dat er een tussencategorie tussen hbo en wo bestaat van «een beetje wetenschappelijk onderzoek en een beetje professional», maar blijft wel kiezen voor de titulatuur van deze tussencategorie. Bovendien mag het college van bestuur nu zelf de titulatuur bepalen zoals het haar goeddunkt. Waarom wordt deze bevoegdheid neergelegd bij het college van bestuur en niet bij bijvoorbeeld de NVAO en waarom worden daar geen heldere criteria aan verbonden, zo vragen deze leden. Leidt dit niet tot een zodanige wildgroei in titulatuur dat de titel helemaal niets meer zegt? Graag horen deze leden of en hoe het voorstel voor de titulatuur uitvoering geeft aan de motie Joldersma c.s.

De leden van de VVD-fractie zijn met betrekking tot de graden niet geheel tevreden over het voorstel. Universiteiten voeren «of science» eventueel aangevuld met een «subject». hbo's voeren ofwel «of science» ofwel «of arts», altijd aangevuld met een «subject». Er is daarmee weliswaar een onderscheid tussen de graden van hbo-instellingen en van universiteiten, maar dit onderscheid is subtiel. Deze leden zijn van mening dat het verschil tussen beroeps- en wetenschappelijk onderwijs duidelijker en transparanter moet zijn. Voortdurende wijzigingen in titulatuur ondergraven de herkenbaarheid ervan.

5.7 Joint degrees

De leden van de VVD-fractie zijn voorstander van de mogelijkheid die het wetsvoorstel opent tot een «joint degree» met andere instellingen, ook in het buitenland. Uiteraard is kwaliteitsborging hierbij van groot belang,

omdat men te maken heeft met twee of zelfs meer systemen. Wordt dit nieuwe element specifiek opgenomen in de taakomschrijving van de NVAO, zo vragen de hierboven genoemde leden.

5.8 Opleidingscommissie

De leden van de CDA-fractie vinden het onbegrijpelijk dat de opleidingscommissies uit de wet verdwijnen. Uit onderzoek blijkt dat de opleidingscommissies heel behoorlijk functioneren. De opleidingscommissie is de enige plek waar de OER uitgebreid wordt besproken tussen docenten en studenten die inhoudelijk deskundig zijn en betrokken zijn bij de opleiding. Geen enkel ander medezeggenschapsorgaan is tot deze inhoudelijke bespreking in staat. Deze leden ondersteunen dan ook van harte het pleidooi van de Raad van State en van de Onderwijsraad om de opleidingscommissies in de wet te handhaven. Overigens kunnen deze leden zich goed vinden in de mogelijkheid om de instellingen te laten kiezen voor ongedeelde of gedeelde medezeggenschap.

Deze leden vinden het ook onwenselijk dat in het wetsvoorstel wordt voorgesteld de OER alleen nog te laten gaan over de vorm van de opleiding en niet meer over de inhoud van het curriculum. Hiermee wordt volgens deze leden de OER zijn hart ontnomen. Essentieel voor de OER is nu juist de weergave van het curriculum van de opleiding. Hierover gaan de besprekingen in de opleidingencommissie en hierop kunnen studenten terugvallen bij conflicten over het onderwijsaanbod. Het is noodzakelijk helderheid te hebben welke wijzigingen in het curriculum zijn doorgevoerd ten opzichte van het vorige jaar.

6. Hoger onderwijsinstellingen

6.1 Het onderscheid tussen hogescholen en universiteiten

Het nieuwe in het wetsvoorstel is volgens de leden van de CDA-fractie vooral gelegen in de nieuwe taak die het hoger beroepsonderwijs krijgt. Deze leden hechten veel waarde aan deze ontwerp- en ontwikkelingstaak, maar vinden het nog steeds onduidelijk wat deze taak precies inhoudt en hoe deze in de hogeschool wordt ingebed. Het is bijvoorbeeld onduidelijk of en hoe deze taak samenhangt met het onderwijs op hogescholen, welke onderwijstaak lectoren hebben en hoe docenten op hogescholen bij de nieuwe taak worden betrokken. Zij vinden dat de ontwerp- en ontwikkelingstaak voor hogescholen in het wetsvoorstel teveel als een afgeleide van de onderzoekstaak van universiteiten wordt neergezet en te weinig een eigenstandige positie verwerft. Zij hebben eerst behoefte aan een nadere concrete uitwerking van de regering van de ontwerpen ontwikkelingstaak, zodat tastbaar wordt wat deze taak voor de hogeschool gaat betekenen, voordat zij deze wettelijk willen regelen. De leden van deze fractie verzoeken de regering tot een dergelijke concrete uitwerking te komen en deze voor te leggen aan de Kamer. Deze leden hechten zeer aan het onderscheid tussen wetenschappelijke opleidingen en hoger beroepsopleidingen. Zij vinden het een goede zaak dat ook het onderscheid tussen universiteiten en hogescholen in de wet blijft staan. De leden vinden het van belang dat instellingen de samenwerking kunnen intensiveren zonder hun eigen identiteit te verliezen. Overigens wordt niet duidelijk omschreven aan welke eisen een hogeschool moet voldoen om zich zo te mogen noemen. Deze leden vinden het zeer vreemd dat een hogeschool zich kan transformeren tot universiteit zonder onderzoeksbekostiging, maar wel met onderzoeksactiviteiten. Deze leden zien niet in waarom dit in de wet moet worden geregeld zeker omdat die volgens de memorie van toelichting nauwelijks zal voorkomen. Zij vragen of de regering bereid is dit artikel te schrappen. Deze leden vinden dat de nieuwe taak van hogescholen in het wetsvoorstel teveel is vormgegeven als een

afgeleide van de onderzoekstaak van universiteiten. Zij betreuren het dat de regering niet in staat is geweest deze taak van het hogescholen goed te omschrijven en te positioneren. In de praktijk blijkt dat hogescholen deze taak heel verschillend vorm geven en dat als gevolg hiervan er ook heel verschillende verwachtingen ontstaan. In het wetsvoorstel wordt deze taak heel verschillend omschreven: als onderzoek, als onderzoek gericht op de beroepspraktijk, als Edison-onderzoek, en als ontwerp en ontwikkeling. Deze leden vinden het terecht dat hogescholen een dergelijke nieuwe taak krijgen, maar dan moet wel duidelijkheid worden geboden wat die taak inhoudt, hoe deze taak zich verhoudt tot de onderwijstaak, en welke rol docenten krijgen bij deze nieuwe taak. Zij verzoeken de regering deze taak van hogescholen eerst verder uit te werken en aan te geven waarin deze verschilt van de onderzoekstaak van universiteiten. Daarbij geven deze leden de voorkeur aan het omschrijven van de nieuwe taak als «ontwerp en ontwikkeling». Deze leden vinden het niet vanzelfsprekend dat bij deze taak ook het recht tot het bieden van promotie-opleidingen hoort.

De leden van de VVD-fractie zijn zeer sceptisch ten aanzien van de voorstellen die ertoe leiden dat hbo-instellingen het promotierecht kunnen verwerven en samenwerkingsverbanden met universiteiten kunnen aangaan die zo nauw zijn, dat de verschillen onzichtbaar dreigen te worden. Een divers onderwijsaanbod uit zich ook in het onderscheid tussen beroepsopleidingen en academische opleidingen, tussen hbo en universiteit. Deze leden spreken zich uit vóór behoud van het binaire stelsel. Zij zijn dan ook tegen het voorstel het ius promovendi open te stellen voor hbo-instellingen. Deze leden van deze fractie zijn van mening dat het voor de kwaliteit van het gehele stelsel van groot belang is, dat het hbo zich onderscheidt van de universiteiten en zich bijvoorbeeld richt op de doorstroom van mbo-studenten. In de WHOO wordt onderscheid gemaakt tussen «vrij en ongebonden wetenschappelijk onderzoek» (wo) en «ontwerp- en ontwikkelactiviteiten» (hbo). Wat de leden van deze fractie betreft kan het onderscheid niet scherp genoeg zijn. Zij achten het zeer ongewenst de binariteit van het onderwijsstelsel te ondermijnen. De WHOO doet dit op een aantal fronten. Zo kunnen hogescholen een verzoek indienen om als universiteit erkend te worden. Een erkenning leidt niet tot toegang tot de eerste geldstroom, maar wel tot het ius promovendi. De leden zien niet wat dit element in de WHOO toevoegt ten opzichte van de huidige situatie en herinneren aan voorgaande opmerkingen over gebrek aan visie op het wetenschappelijk onderzoek in het wetsvoorstel. Het wetsvoorstel maakt een besturenfusie tussen universiteiten en hogescholen mogelijk. Daarnaast wordt ook een «besturenfusie-plus» mogelijk, waarbij hbo-instellingen en universiteiten kunnen opereren alsof ze één zijn. Studenten zijn ingeschreven bij één van beide en ontvangen ook een graad van één van beide. De bovengenoemde leden zijn terughoudend over deze onderdelen van het wetsvoorstel. Boven alles vragen zij de regering uiteen te zetten voor welk probleem deze mogelijkheden een oplossing biedt. Kan de regering in haar reactie aangeven waarom deze ingrepen nodig zijn? Gaat dit niet in tegen de gewenste trend om fusies tegen te gaan, en kleinschaliger onderwijs aan te bieden, zo vragen deze leden. Zij zien voornamelijk vooral bezwaren bij het laten vergroeien van beroepsonderwijs en universiteiten. Zij vrezen dat de consequenties hiervan in het nadeel van de kwaliteit van het wetenschappelijke onderwijs en onderzoek zullen uitvallen. Kan de regering verzekeren dat de besturenfusie+ nodig is en niet nadelig zal zijn voor de kwaliteit?

De leden van de ChristenUnie-fractie vinden de houding van de regering ten aanzien van de wenselijkheid van behoud van het binaire stelsel onvoldoende duidelijk. Enerzijds stelt de regering te hechten aan de bina-

riteit, tegelijkertijd constateren de leden van deze fractie dat het onderscheid tussen hbo-instellingen en universiteiten verder vervaagt, bijvoorbeeld door de verandering van de titulatuur, de mogelijkheid van hogescholen universiteiten te worden en de mogelijkheid tot het aanbieden van promotieopleidingen door hogescholen. Zij vragen de regering de noodzaak daartoe nader te onderbouwen.

De leden van de SGP-fractie stellen met instemming vast dat de binariteit van het stelsel voor hoger onderwijs voor de regering niet ter discussie staat. Daarbij gaat het primair om het karakter van het onderwijs en onderzoek en niet zozeer om scheiding op het niveau van bestuur of instelling. De aan het woord zijnde leden vragen de regering of er in het geheel geen sprake is van een verband tussen de organisatorische inbedding enerzijds en de aard van de opleiding anderzijds. Verder merken de leden van deze fractie op dat enkele voorstellen op z'n minst op gespannen voet staan met het uitgangspunt om ondubbelzinnig vast te houden aan de bestaande binariteit in het hoger onderwijs. Zij wijzen in dat verband met name op de voorstellen inzake de titulatuur en de mogelijkheid dat hogescholen uitgroeien tot universiteiten. Graag krijgen zij hierop een toelichting.

6.2 Openbare, bijzondere en theologische universiteiten

De leden van de VVD-fractie merken op dat openbare instellingen de mogelijkheid krijgen om «van kleur te verschieten» en privaatrechtelijk te worden. Ook hiervoor gelden dezelfde vragen als voor de besturenfusie +. Voor welk probleem biedt dit een oplossing? Is voldoende geborgd dat dit geen nadelige consequenties heeft voor de kwaliteit van onderwijs en onderzoek, zo vragen zij.

6.3 Samenwerking en fusie tussen bekostigde instellingen

De leden van de fractie van de ChristenUnie vragen de regering naar de verhouding tussen de aanwijzingsbevoegdheid ex artikel 8.12 WHOO en de mogelijkheden van bekostigingssancties, verlies van accreditatie, dan wel een opdracht tot beëindiging van de opleiding vanwege ondoelmatigheid?

7. Goed bestuur, verantwoording en toezicht

De leden van de CDA-fractie delen de bestuursfilosofie die uit het wetsvoorstel is te reconstrueren. Daarin zijn hogescholen en universiteiten aan te merken als maatschappelijke ondernemingen die over voldoende strategische ruimte beschikken om hun maatschappelijke opdracht uit te voeren. Zij leggen verantwoording af over de uitvoering van hun taak aan hun belangrijkste stakeholders en de raad van toezicht ziet toe op hoe de instelling haar taken uitvoert. Deze leden vragen zich af of de regering erop vertrouwt dat deze bestuursfilosofie gaat werken of dat zij deze op een of andere wijze ook gaat evalueren. Wie houdt toezicht op het functioneren van de raad van toezicht? Studenten hebben leerrechten die zij verzilveren bij bekostigde instellingen. De overheid beperkt haar eigen rol tot het organiseren van het speelveld en stelt eisen voor de kwaliteit, de toegankelijkheid en de doelmatigheid van het hoger onderwijs. Zij kan alleen rechtstreeks ingrijpen wanneer de instellingen ernstig tekort schieten in de uitvoering van taken. Hoe verhoudt deze bevoegdheid tot rechtstreeks ingrijpen zich trouwens tot het geven van ruimte aan instellingen en het geven van vertrouwen? Bij deze bestuursfilosofie past vereenvoudiging van regelgeving en ruimte aan instellingen om hun taken uit te voeren. Het vereenvoudigen van regelgeving door zorgplichten of «open normen» mag echter niet leiden tot een verplaatsing

van centrale regelgeving naar decentrale regelgeving en het vervangen van inhoud door procedures. Deze leden hebben verder vooral vragen bij de bijdrage van het wetsvoorstel aan de inhoudelijke kwaliteit van het onderwijs en het onderzoek. Systemen van kwaliteitszorg kunnen inhoudelijke kwaliteit wel faciliteren, maar nooit garanderen. Daarom blijft een inhoudelijk kwaliteitsbeoordeling die aanzet tot het aanbrengen van verbeteringen hard nodig.

De leden van de VVD-fractie lezen dat in het wetsvoorstel het raad-van-toezicht-model wordt omarmd. Dit model kan alleen succesvol zijn wanneer de «horizontale verantwoording» op orde is. Het wetsvoorstel voorziet daar in door de positie van student en docent te versterken. Wat zijn de mogelijkheden voor de medezeggenschap, studenten en personeel, om in te grijpen op het moment dat de raad van toezicht zijn werk niet goed doet, zo vragen deze leden. Wie benoemt en ontslaat leden van de raad van toezicht? Kan de regering nogmaals ingaan van een eerdere suggestie van de hierboven genoemde leden om naar analogie van een aandeelhoudersvergadering een «stakeholdersvergadering» verplicht te stellen waarin de raad van toezicht en het college van bestuur aanwezig zijn en hun plannen toelichten, zo vragen zij.

De leden van de SP-fractie vragen waarom er geen wetgeving komt met heldere regels van de overheid en eenduidig toezicht daarop. De besturingsfilosofie die ten grondslag ligt aan de WHOO leidt tot onnodige discussies, vage verantwoordelijkheden en nieuwe bureaucratie. De WHOO dient niet haastig of ondoordacht te worden ingevoerd. De VSNU zegt terecht dat de wettelijke inrichting van het bestel een weloverwogen visie op de rol en positie van de universiteit en de afbakening van verantwoordelijkheden van de overheid en andere partijen omvatten.

De leden van de SGP-fractie steunen een verheldering van de scheiding tussen bestuur en toezicht. De vraag doet zich wel voor of de onafhankelijkheid van het toezicht voldoende is gewaarborgd. Hoe staat de regering tegenover de gedachte om de overheid op onderdelen meer verantwoordelijkheid te geven bij de selectie en benoeming van de leden van de raden van toezicht, zo vragen deze leden.

8. Onderzoek

De regering hecht evenals de leden van de CDA-fractie aan het ongebonden wetenschappelijk onderzoek. Deze leden vinden het zeer terecht dat het wetenschappelijke onderzoek maatschappelijke meerwaarde heeft, oftewel aan eisen van valorisatie voldoet. Op universiteiten moet behalve het toegepaste onderzoek het onorthodoxe, grensverleggende onderzoek ook de ruimte krijgen. Anders wordt immers de vruchtbare voedingsbodem onder innovatie en toegepast onderzoek weggeslagen. Het is deze leden niet duidelijk waarom de regering instellingen wil blijven verplichten onderzoeksplannen in te dienen en waarom in het streven naar deregulering het wetenschapsbudget wel blijft bestaan. De leden van deze fractie vragen in hoeverre de onderzoeker nog tijd overhoudt voor wetenschappelijk onderzoek als hij zich zo moet richten op verantwoorden en het aanvragen van projecten. Waarom draagt het college van bestuur de verantwoordelijkheid voor de kwaliteit van onderzoek en is het daarnaast ook nodig nog eens de kwaliteit van onderzoeksscholen te laten bepalen door de Koninklijke Nederlandse Academie voor Wetenschappen (KNAW)? Er wordt hier een vorm van accreditatie voor onderzoeksscholen toegevoegd terwijl de regering bij de opleiding juist die accreditatie wil afschaffen.

De leden van de PvdA-fractie vinden het onderzoek op onderdelen van hoge kwaliteit, maar het systeem vertoont gebreken: te weinig kansen voor talentvolle jonge onderzoekers, die daarom uitwijken naar het buitenland en vaak niet meer terugkomen. Ook de bekostiging van het onderwijs kent gebreken: niet de kwaliteit is leidend bij de publieke bekostiging van de instellingen, maar het aantal diploma's. Private investeringscultuur waarin samenwerking tussen kennisinstellingen en bedrijfsleven vanzelfsprekend is, Nederlandse multinationals werken vaker samen met onderzoeksinstellingen en universiteiten buiten Nederland dan in Nederland. De motie van Tichelaar, Visser en Kraneveldt vroeg om een wetgevingsprogramma waarin collegegeld-differentiatie en nieuwe vormen van student-selectie mogelijk worden gemaakt, evenals nieuwe vormen van bekostiging van zowel de instellingen als de studenten (studiefinanciering) en waarin ook nieuwe aanbieders van Hoger Onderwijs toegelaten kunnen worden (het zogenaamde «open bestel»).

Naar mening van de leden van de VVD-fractie ontbreekt een samenhangende visie op wetenschappelijk onderzoek en innovatie in het wetsvoorstel. Het wetsvoorstel WHOO bevat een kader voor het hoger onderwijs *en onderzoek*. Zij beoordelen het voorgestelde kader voor onderzoek als onvoldoende, zeker in het licht van de huidige ontwikkelingen en de thans lopende discussies over eerste en tweede geldstroom. Het wettelijke kader moet doorontwikkeld worden om het onderzoeksbeleid werkelijk inhoud te kunnen geven. Veel aandacht gaat uit naar de ontwerp- en ontwikkelactiviteiten in het hbo. Het wetenschappelijk onderzoek wordt daarentegen slechts beschreven. Elementen die van groot belang zijn voor het onderzoek en voor innovatie, zoals het loopbaanbeleid van universiteiten, het universitair octrooibeleid en de samenwerking met bedrijfsleven, worden zeer marginaal meegenomen in het voorstel. Het onderzoek aan het beroepsonderwijs en het vrij en ongebonden wetenschappelijk onderzoek worden in hetzelfde hoofdstuk behandeld, terwijl de positie van de instituten en de samenwerking met bedrijfsleven daar nadrukkelijk buiten blijft. Naar oordeel van deze leden mist het wetsvoorstel daarmee de nodige samenhang met het innovatiebeleid. Voorts wordt in het voorstel gesteld dat de valorisatietaak geen aanscherping behoeft, slechts toelichting. Hiermee wordt een sleutelement van het wetenschaps- en innovatiebeleid onderschat. Het universitair octrooibeleid wordt slechts genoemd, zonder daar enige inhoud of richting aan te geven. Nieuw in het wetsvoorstel is het dat instellingen een strategisch vierjarenplan opleveren en dat het wetsvoorstel faciliteert dat de overheid in toenemende mate de prestaties kan laten meewegen bij de bekostiging. Daarmee komt het wetsvoorstel in de richting van voorstellen die eerder door deze leden naar voren zijn gebracht. Deze op zichzelf positieve elementen, zijn echter nog niet uitgewerkt. Het wetsvoorstel doet daarom volgens de leden van deze fractie geen recht aan de nog onafgeronde discussie over de noodzakelijke ontwikkelingen in het wetenschappelijk onderzoek. Dit onderwerp vraagt naar mening van de leden om meer gevoel voor urgentie.

De leden van de ChristenUnie-fractie constateren enigszins teleurgesteld dat de regering geen gebruik maakt van de gelegenheid om het grote culturele maatschappelijke belang van de hoger onderwijs instellingen te benadrukken. Al eerder hebben deze leden de regering gevraagd zich meer rekenschap te geven van het feit dat instellingen van hoger onderwijs meer doen dan het voorbereiden op een plaats op de arbeidsmarkt. De leden van deze fractie willen nog maar eens benadrukken dat doorbraken in de wetenschap niet ontstonden omdat die vernieuwing werd gepland, maar juist omdat alle voorwaarden voor nieuwsgierigheid, onbaatzuchtigheid en belangeloosheid aanwezig waren. Van zulk weten-

schappelijk onderzoek kunnen onverwachte vruchten later voor de maatschappelijke en economische ontwikkeling en vernieuwing van groot belang zijn. Daarom is het groot belang dat er voldoende ruimte over blijft voor vernieuwend, onafhankelijk onderzoek. In dit verband willen zij zich ten slotte aansluiten bij de kritiek van de Onderwijsraad dat er aan het wetsvoorstel geen breed gedeelde visie op het hoger onderwijs ten grondslag ligt, die kan rekenen op een groot draagvlak bij betrokken partijen. Daarnaast vragen zij de regering expliciet in te gaan op de kritiek van de Onderwijsraad dat voorliggend wetsvoorstel de hoge kwaliteit miskent die instellingen tot nu toe hebben geleverd, bij toenemende studentenaantallen en teruglopende overheidsfinanciering. Ook ten aanzien van het verscherpte toezicht op de kwaliteit van de promotietrajecten en de onderzoeksomgeving vragen zij naar specifieke knelpunten op dit moment. Deze leden constateren dat de KNAW de taak krijgt het onderzoek periodiek te toetsen. Zij vragen de regering hoe zich dit verhoudt tot de huidige wijze van toetsing? Meer in het algemeen vragen de bovengenoemde leden naar de verschillende taken, rollen en posities van KNAW, NWO en TNO en de GTI's.

9. Effecten van het wetsvoorstel

9.1 Vermindering administratieve lasten

De leden van de CDA-fractie vinden de redenen die in het wetsvoorstel worden aangedragen om tot een nieuwe wet te komen nog niet overtuigend. Deze leden zijn groot voorstander van deregulering en het bieden van meer ruimte aan instellingen. Minder wetsartikelen betekent echter nog niet dat instellingen zich aan minder regels hebben te houden. Ook zijn deze leden beducht dat de regelzucht van het rijk zich verplaatst naar het niveau van de instelling zodat er netto eerder sprake is van meer regels dan minder regels. Het blijft onduidelijk wat zorgplichten nu precies zijn en wat ze beogen. De staatssecretaris heeft op 28 maart aan onze collega's in de Eerste Kamer toegezegd dat hij de uitdaging aan zou gaan «het beestje bij de naam te noemen». Zij zien dat nog niet terug in dit wetsvoorstel. Deze leden willen bovendien meer inzicht in de administratieve lasten die mogelijkerwijs voortvloeien uit deze wet. Zeker omdat het rapport van Berenschot aangeeft dat de nieuwe wet forse administratieve lasten met zich meebrengt. Deze leden willen graag een reactie op het rapport over de administratieve lastendruk WHOO van het Bureau Berenschot waarbij uitgegaan wordt van de definitie van administratieve lasten die in dit rapport wordt gehanteerd en waarbij ook rekening wordt gehouden hoe instellingen de administratieve lastendruk beleven. Graag horen deze leden ook hoe dit wetsvoorstel past in de wetgeschiedenis van de wet op het hoger onderwijs en onderzoek en hoe het zich verhoudt tot het wetsvoorstel 27 848 van enige jaren geleden dat was gericht op vermindering en vereenvoudiging van regelgeving en op verdere zelfregulering in het hoger onderwijs en dat vervolgens een zachte dood is gestorven.

9.2 Minder regeldruk

De leden van de VVD-fractie wijzen op de invoering van zorgplichten op het gebied van de kwaliteit van onderwijs en onderzoek, op de organisatie van de medezeggenschap en op de bestuursorganisatie, hetgeen het wetsvoorstel beoogt. De leden begrijpen de gevolgde redenering bij de introductie van zorgplichten. De overheid dient zich zo afzijdig mogelijk te houden, daar waar de instellingen vorm en inhoud aan de wetten regelgeving geven. De autonomie van de onderwijsinstelling wordt dan meer recht gedaan. Er zijn echter signalen, dat de zorgplichten verwarring veroorzaken met betrekking tot wat de grenzen zijn van wet- en regelge-

ving. Als gevolg daarvan is er een risico dat instellingen zelf, op bestuurs- en managementniveau, de zaken opnieuw zullen «dichtregelen». Kan de regering die zorg wegnemen en toelichten hoe de zorgplichten daadwerkelijk voor vermindering van regeldruk kunnen zorgen? Welke «tegenmacht» is er om dergelijke trends te keren, zo vragen deze leden.

De leden van de SP-fractie merken in hun reactie op dat de VSNU meent dat de wet een stevig, inhoudelijk fundament ontbeert. Er is sprake van stapeling van regels (zorgplicht voor kwaliteit, rechtspositie student, examencommissie, informatievoorziening, onderzoeksrecht), terwijl instellingen weinig wettelijke instrumenten krijgen om de kwaliteit daadwerkelijk te verhogen. De VSNU stelt terecht, zo vinden de leden, dat de wetstekst *lijkt* te dereguleren. Echter, door allerlei wettelijke opdrachten tot regeling, tot horizontaal overleg en verantwoording en tot gedetailleerde verslaglegging, neemt de bureaucratie juist toe. Deze ontwikkeling wordt versterkt door de introductie van zorgplichten. De bepalingen daarbij bieden nauwelijks houvast en zullen bij verantwoording tot de grootst mogelijke problemen leiden, zo vinden de leden van deze fractie.

De leden van de ChristenUnie-fractie vragen of de wet wel het effect zal hebben dat het beoogt. Eén van de hoofddoelstellingen is bijvoorbeeld het verminderen van de regeldruk vanuit de overheid, door middel van het invoeren van zorgplichten. De regering heeft in de memorie van toelichting grafieken opgenomen om te laten zien hoeveel regels er precies verdwijnen. De leden zetten vraagtekens bij deze wijze van onderbouwing en vrezen dat, om de gewenste rechtszekerheid en duidelijkheid alsnog te krijgen, er op instellingsniveau een wirwar aan interne regelgeving zal ontstaan. Zij vragen in dat verband naar de verhouding tussen het accreditatieproces, de uitwerking van de verschillende zorgplichten, de plicht tot het opstellen van een vierjaarlijkse strategische plan en de aanwijzingsbevoegdheid van de minister. De leden zouden het onwenselijk vinden wanneer deregulering vanuit de overheid leidt tot georganiseerd wantrouwen binnen de instellingen. Zij ontvangen hier graag een reactie op. In algemene zin vragen deze leden naar de werking van de aanvullende voorwaarden zoals op diverse plaatsen genoemd in de memorie van toelichting. Deze criteria zullen bijvoorbeeld een grote rol gaan spelen bij het bepalen of de instellingen aan hun verplichtingen in het kader van de zorgplicht hebben voldaan. De leden vragen de regering of het dan niet wenselijk was geweest deze criteria dan toch in de wet op te nemen, in plaats van ze secundair in de toelichting te noemen.

10. Proces en adviezen

Evenals bij de leerrechten, vinden de leden van de SP-fractie het uiterst merkwaardig dat de regering roekeloos en ondoordacht wil overgaan tot wetgeving, zonder draagvlak vanuit het veld. Het is immers wetgeving die gaat over studenten en instellingen, bij wie dat draagvlak ver te zoeken is. De leden vragen een onderbouwde reactie op alle opvattingen die zijn weergegeven

II. ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING

Artikel 1.1

De leden van de CDA-fractie vragen of bij de definitie van accreditatie «kwaliteit» van het onderwijs niet moet worden vervangen door «basiskwaliteit»? De definitie van het eerste jaar is nogal cryptisch. In de definitie van een hbo-bacheloropleiding is opgenomen dat deze bij NVAO

moet zijn geaccrediteerd. Betekent dit dat een hbo-opleiding die bij anderen is geaccrediteerd zich niet zo mag noemen?

Artikel 2.1

De leden van de CDA-fractie willen graag weten wat wordt bedoeld met kwalitatief goed onderwijs en hoe zich dit verhoudt tot de accreditatie.

Artikel 2.3

De leden van de CDA-fractie vinden het terecht dat een hoogleraar ook na zijn ontslag nog als promotor mag optreden.

Artikel 2.4

De leden van de CDA-fractie willen graag weten welke nadere afspraken zijn gemaakt rond bijzondere leerstoelen. Is het mogelijk dat een commercieel bedrijf een leerstoel «koopt» bij de universiteit en de bezitter van die leerstoel ongeacht zijn kwaliteiten bijzonder hoogleraar wordt? Hoe wordt de kwaliteit van de bijzondere hoogleraren gegarandeerd? In de praktijk blijkt het dat de instelling ook een bestaande bijzondere leerstoel kunnen beëindigen ook als de aanvrager van de leerstoel dat niet wil. Waar kan de aanvrager van een bijzondere leerstoel zich vervoegen om dit aan de orde te stellen?

Artikel 2.5

De leden van de CDA-fractie willen graag weten waarom wel de positie van de lector wordt omschreven en niet die van de gewone (hogeschool-) docent die veel meer bij het onderwijs is betrokken? Ook willen deze leden graag weten waarom de omschrijving van de positie van de hoogleraar afwijkt van die in de bestaande wet.

Artikel 2.6

De leden van de CDA-fractie willen graag weten waarom bij de wetenschappelijke masteropleidingen steeds wordt verwezen naar de professionele masteropleidingen? Is de regering voornemens meer professionele masteropleidingen toe te laten? Kan de regering bij de gevraagde uitwerking van de ontwerp- en ontwikkelingstaak van het hbo helder omschrijven waar een hbo-master voor is bedoeld.

Artikel 2.7

De leden van de CDA fractie willen graag weten wat de consequenties zijn van het afschaffen van de eisen om praktisch te oefenen en welke opleidingen dit vooral zal treffen.

Artikel 2.8

De leden van de CDA-fractie vragen zich af of het aantal studiepunten per leerrecht niet 60 moet zijn in plaats van 30. Het is deze leden niet duidelijk waarom een student geen resterende leerrechten of uitlooprechten mag inzetten voor een master met een verlengde studielast.

Artikel 2.9

De leden van de CDA-fractie willen graag weten of het noodzakelijk is de naam van de opleiding precies te noteren in het Croho-register of dat er nog alternatieven mogelijk zijn. Is het bijvoorbeeld mogelijk het Croho-

register te laten bijhouden door de NVAO en daar alleen de geaccrediteerde opleidingen in op te nemen?

Artikel 2.12

De leden van de CDA-fractie vragen zich af waarom aan het artikel over de Nederlandse taal wordt vastgehouden, terwijl in de praktijk steeds meer instellingen voor hun opleidingen overgaan op Engels en Engels soms als voertaal voor de hele instelling wordt vastgesteld. In de praktijk blijken studenten hun opleidingskeuze ook mede te laten beïnvloeden door of er al dan niet Engels wordt gesproken en tentamen in het Engels zijn. Hoe wil de regering dit artikel in de praktijk handhaven?

Artikel 2.13 en 2.14

De leden van de CDA-fractie willen graag weten wie op basis van wat moet bepalen wat de titulatuur van de opleiding wordt? Zijn de colleges van bestuur van hogescholen geheel vrij in hun oordeel of «Arts» en «Science» recht doet aan de inhoud van de opleiding?

Artikel 3.2

De leden van de CDA-fractie willen graag weten of een instelling uit eigen beweging het aantal studenten dat zich voor een masteropleiding inschrijft mag beperken en welke regels gelden dan voor selectie?

Artikel 3.6

Het is de leden van de CDA-fractie niet duidelijk of een student die door zijn leerrechten heen is op grond van dit artikel nog wel een graad kan krijgen en hoe zit dat met studenten die via contractonderwijs de hele opleiding volgen: kunnen deze wel of niet een graad krijgen?

Artikel 3.10

De leden van de CDA-fractie vragen waarom de gelijkwaardigheid van buitenlandse diploma's straks door het College van Bestuur wordt vastgelegd en of daar geen rol van het Nuffic in is.

Artikel 3.11

De leden van de CDA-fractie willen graag weten wat in dit artikel bedoeld met de eigenschappen van de student.

De leden van de D66-fractie hebben een vraag over de doorstroom mbo-hbo. Deze leden vinden een goede doorstroom binnen de beroepskolom van groot belang en verwachten dan ook dat die gewaarborgd en bevorderd wordt in de WHOO. Daarom wensen zij een reactie op de argumenten van de MBO-raad tegen de formulering van artikel 3.11 WHOO en het alternatief dat door de MBO-raad wordt aangedragen.

Artikel 3.12 en 3.13

De leden van de CDA-fractie willen graag weten of zij dit artikel zo moeten lezen dat een instelling er niet voor mag kiezen alleen een wetenschappelijke bachelor aan te bieden? Ook willen zij graag horen waarom het wenselijk is aansluitende masters in stand te houden. Deze leden vragen zich af wat het betekent als een student zowel ingeschreven kan staan voor een bacheloropleiding als een masteropleiding. Kan hij dan zowel

zijn leerrechten uit de bachelor als uit de master inzetten en hoe zit het dan als hij de uitlooprechten uit de bachelor wil inzetten?

Artikel 3.42

De leden van de CDA-fractie vragen zich af of onder dit wetsartikel ook de politieke jongerenorganisatie op lokaal niveau vallen. Zij willen graag weten waarom de student bestuurslid moet zijn van een landelijke organisatie van enige omvang en waarom dit niet een lokale of provinciale organisatie kan zijn?

Artikel 3.43

De leden van de CDA-fractie vragen zich af welke eisen er zijn over het tijdig informeren van studenten over wijzigingen in het curriculum en hoe studenten daar een beroep op kunnen doen.

Artikel 4.8

De leden van de SP-fractie verwijzen naar de mening van de LSVb, namelijk dat tenminste bij wet moet worden vastgelegd dat op elk niveau van zeggenschap een vorm van medezeggenschap met bijbehorende bevoegdheden dient te zijn. De leden vinden het ook niet duidelijk hoe de leerrechten stroken met het versterken van de positie van de student. Studenten worden door leerrechten gedwongen om snel te studeren, en daardoor krijgen zij nauwelijks mogelijkheden om bestuurswerk te doen of in een medezeggenschapsraad te gaan. Leerrechten zijn een grote belemmering voor de actieve, betrokken student en stelt ze allesbehalve centraal. Met betrekking tot de zorgplicht willen de leden weten op welke manier een College van Bestuur ter verantwoording kan worden geroepen wanneer zij haar zorgplicht verzaakt. En wie is bij machte om dit überhaupt vast te stellen? En is de regering het eens dat medezeggenschapsraden instemmingsrecht moeten hebben op het instellingscollegegeld, zo vragen zij.

Artikel 7.4

De leden van de CDA-fractie verzoeken de regering consequent te zijn in het omschrijven van de nieuwe taak van het hbo als «ontwerp- en ontwikkeling» en deze niet gelijk te stellen aan toegepast (wetenschappelijk) onderzoek.

Artikel 7.22

De leden van de CDA-fractie constateren dat in het wetsvoorstel de duale opleidingen verdwijnen. Juist bij duale opleidingen is er behoefte om de opleiding op meer plaatsen te verzorgen zonder elke plaats als nevenvestiging te laten erkennen. In hoeverre biedt artikel 7.22 hiervoor ruimte?

Artikel 8.9

De leden van de ChristenUnie-fractie vragen de regering om de gemaakte keuze in artikel 8.9 nader toe te lichten. Zij vragen de regering waarom zij er niet gekozen heeft voor de variant waarbij de gevolgen van een negatief accreditatiebesluit voor twee jaar worden opgeschort?

Artikel 8.12

De leden van de CDA-fractie willen graag weten in hoeverre dit artikel overeenstemt of afwijkt van de bestaande praktijk.

Artikel 8.13

De leden van de CDA-fractie horen graag van de regering in welke situaties de minister de bevoegdheid heeft te besluiten dat een instelling een bestaande opleiding niet meer mag verzorgen. Kan de minister dit artikel ook benutten voor een opleiding die hij niet meer macrodoelmatig vindt?

De voorzitter van de commissie
Aptroot

Adjunct-griffier van de commissie
Jaspers